

"...τιμή πρὸς τὸν διδάσκαλον..."

*Ὁμιλία κατὰ τὴν ἐπίδοση τοῦ ὁμωνύμου τιμητικοῦ τόμου
στὸν καθηγητὴ Γρηγόριο Θ. Σπάθη
(Ἀθήναι, Δευτέρα 10 Δεκεμβρίου 2001).*

Μακαριώτατε,
 Κύριε Πρύτανη,
 Ἐλλογιμώτατοι Κύριοι Καθηγητές,
 Μουσικολογιώτατοι Πρωτοψάλτες, Λαμπαδάριοι
 καὶ σύμπασα ἡ τῶν φιλομούσων χορεία,
 Σεβαστέ μας Κύριε Καθηγητά,
 Ἀγαπητοὶ παραδελφοί, μαθητὲς τοῦ τιμωμένου διδασκάλου,
 Κυρίες καὶ Κύριοι,

Ἡ ἀποψινὴ τιμητικὴ ἐκδήλωση ἀποτελεῖ σεμνοπρεπῆ ἔκφραση ἀγάπης στὸ πρόσωπο τοῦ καθηγητοῦ Γρηγορίου Θ. Στάθη, ἀγάπης ποὺ συμβολικῶς σηματοδοτοῦν ὁ τιμητικὸς τόμος καὶ ὁ ψηφιακὸς δίσκος ποὺ οἱ μαθητὲς (συνάδελφοι, διδάκτορες, ὑποψήφιοι διδάκτορες, συνεργάτες, φίλοι, ψάλτες, φοιτητὲς) προσφέρουμε ἐπισήμως στὸν διδάσκαλο γιὰ νὰ τιμήσουμε τὴν ἀκαδημαϊκὴ παρουσία του καὶ τὴν πολύμορφη ἐπιστημονικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ δημιουργία του.

Ἐπιθυμοῦμε πρωτίστως νὰ ἀπευθύνουμε θερμὲς εὐχαριστίες πρὸς ὅλους ὑμᾶς, ποὺ μὲ τὴν παρουσία σας ἀπόψε ἐδῶ συμμερίζεσθε τὰ συναισθήματα τῆς χορείας τῶν μαθητῶν τοῦ τιμωμένου διδασκάλου. Ἰδιαίτερες εὐχαριστίες ἐκφράζουμε πρὸς τὸν Πρύτανη τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καθηγητὴ κ. Γεώργιο Μπαμπινιώτη, ὁ ὁποῖος, πρὸς τοῖς ἄλλοις, συγκατένευσε προθύμως καὶ παρεχώρησε τὴ λαμπρὴ καὶ ἱστορικὴ αὐτὴ αἴθουσα γιὰ τὴν πραγματοποίησι τῆς ἀποψινῆς ἐκδηλώσεως. Ἐκ μέσης καρδίας εὐγνωμονοῦμε, ἐπίσης, τὸν παριστάμενο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλον, ὁ ὁποῖος ἐπευλόγησε ἐκθύμως, προφορικῶς τε καὶ γραπτῶς, τὸ ἐγχείρημά μας.

Βαθυσεβάστως ἀναφερόμαστε, τέλος, πρὸς τὴν Αὐτοῦ θειοτάτην Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Βαρθολομαῖον, ὁ ὁποῖος ἠγαθύνθη καὶ ἀπέστειλε εὐλογητικὸ μῆνυμα γιὰ τὴν παροῦσα τιμητικὴ ἐκδήλωση. Τὰ αὐστηρῶς προκαθορισμένα χρονικὰ ὅρια τῆς ἐκδοτικῆς ἐτοιμασίας τοῦ ἀπόψε ἐπιδιδομένου τόμου δὲν μᾶς ἐπέτρεψαν, δυστυχῶς, νὰ καταχωρίσουμε τὸ ἐν λόγῳ μῆνυμα ἐν προοιμίῳ τῆς ἐκδόσεως, ὅπως ἐξ ἀρχῆς προεβλέπετο· ἤδη, πάντως, ἐλήφθη μέριμνα πρὸς διευθέτησι τοῦ πράγματος. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐπιτρέψατέ μου νὰ ἀναγνώσω τὸ ἀποσταλὲν πατριαρχικὸ γράμμα:

Βαρθολομαῖος, ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως,
Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

Τῷ Ἐλλογιμωτάτῳ κυρίῳ Ἀχιλλεῖ Γ. Χαλδαιάκη, Λέκτορι τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τέκνῳ τῆς ἡμῶν Μετριότητος ἐν Κυρίῳ ἀγαπητῷ, χάριν καὶ εἰρήνην παρὰ Θεοῦ.

Πατρικῶς συγχαίρομεν τὰ μέλη τῆς πρότριτα ἰδρυθείσης ἀστικῆς μὴ κερδοσκοπικῆς Ἑταιρείας ὑπὸ τὴν ἐκφραστικὴν καὶ ποιητικωτάτην ἐπωνυμίαν "Ἀνατολῆς τὸ περιήχημα", τὰ προγραμματίσαντα ἔκδοσιν τιμητικοῦ τόμου προβάλλοντος καὶ δεόντως τιμῶντος τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἔργον τοῦ ὄντως διακεκριμένου μουσικολόγου καθηγητοῦ Ἐλλογιμωτάτου καὶ Μουσικολογιωτάτου κυρίου Γρηγορίου Σταθῆ ἐπὶ τῇ ἐξηκοστῇ ἐπετείῳ τῶν γενεθλίων αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ὑπὸ τῶν ἄνω δυνάμεων ἀδιαλείπτως δοξαζόμενος καὶ ὑφ' ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἀνυμνούμενος, ὁ διανέμων τὰ χαρίσματα τοῖς πιστεύουσιν Αὐτῷ, καὶ τῷ διδασκάλῳ ὑμῶν καὶ ὑμῖν τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς χαρισάμενος γνῶσιν καὶ φωνὴν αἰνέσεως, ἄδειν καὶ ψάλλειν καὶ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἤχῳ ἑορταζόντων, δώη αὐτῷ ἔτη πλεῖστα καὶ ὑγιεινά, ἵνα κατευθύνῃ καὶ ποδηγετῇ τοὺς ἀκούοντας αὐτόν, εἰς ὑμᾶς δὲ τοὺς εὐγνώμονας αὐτοῦ καὶ καλοὺς μαθητὰς χαρίζοιτο ὑγιείαν καὶ φωτισμὸν γνώσεως καὶ εὐλαβείας.

Ἐπὶ τούτοις, παρέχομεν ἐκθύμως ὑμῖν τὴν πατρικὴν καὶ Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογίαν.

Ἡ χάρις καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶησαν μεθ' ὑμῶν πάντοτε.

βα' Ὀκτωβρίου λ'

+ Ὁ Κωνσταντινουπόλεως, διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης

Τὴν ἀποψινὴ ἐκδήλωση θὰ καταστέψει ὁ "καθαρὸς ἦχος" τῶν μελοποιημάτων τοῦ καθηγητοῦ Γρηγορίου Θ. Στάθῆ κατὰ τὸ πρόγραμμα, συνθέσεις τοῦ διδασκάλου πρόκειται νὰ ἐρμηνεύσει ὁ εἰσοδεύσας ἤδη χορὸς ψαλτῶν "Οἱ μαῖστορες τῆς ψαλτικῆς τέχνης", ἀμιγῶς μάλιστα στελεχωμένος ἀπὸ μαθητῆς τοῦ τιμωμένου καθηγητοῦ. Πρὸς ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ χοροῦ ἀπευθύνονται καὶ ἐντεῦθεν οἱ ἐκ βάθους ψυχῆς εὐχαριστίες μας γιὰ τὴν οὐσιαστικὴ καὶ καιρῖα συμβολή τους στὴν παροῦσα τιμητικὴ ἐκδήλωση. Ἰδιαίτερη, πάντως, αἴγλη καὶ ξεχωριστὴ λαμπρότητα ἀναμένεται νὰ προσδώσει στὸ ἀποψινὸ μουσικὸ πρόγραμμα ἡ ἑκτακτὴ καὶ λίαν τιμητικὴ συμμετοχὴ περιωνύμων πρωτοψαλτῶν, φίλων καὶ συνεργατῶν τοῦ τιμω-

μένου διδασκάλου, οί όποίοι έπίσης θα ψάλουν έπιλεγμένα μελοποιήματά του. Εύχαριστοϋμε άπό καρδιάς τόν Άρχοντα Πρωτοψάλτη τής Άγιωτάτης Άρχιεπισκοπής Κωνσταντινουπόλεως και Πρωτοψάλτη τοϋ ιεροϋ ναοϋ Άγίας Σοφίας Θεσσαλονίκης κ. Χαρίλαο Ταλιαδώρο, καθώς και τούς ήδυμόλπους Πρωτοψάλτες κκ. Άθανάσιο Βουρλή, άναπληρωτή καθηγητή τοϋ Πανεπιστημίου Άθηνών, Παναγιώτη Σουσούνη, Άθανάσιο Βουγιουκλή, Παναγιώτη Τζανάκο και Γρηγόρη Νταραβάνογλου για τήν πρόφρονα και συγκινητική άνταπόκρισή τους.

Περαίνουμε τήν προοιμιακή αύτή διατύπωση εύχαριστιών καταθέτοντας τήν εύγνωμοσύνη μας πρὸς τόν *Όργανισμό τοϋ Μεγάρου Μουσικής Άθηνών*, για τή δωρεάν παραχώρηση τής Αΐθουσας Φίλων τής Μουσικής πρὸς ήχογράφηση τοϋ ψηφιακοϋ δίσκου ποϋ έπισυνάπτεται στὸν έπιδιδόμενο τιμητικό τόμο, καθώς και πρὸς τὸ προσωπικό τοϋ τυπογραφικοϋ έργαστηρίου "*Φοινίκη*" και τής Έταιρείας *S&P Advertising*, για τήν άρτια διεκπεραίωση τής συγκεκριμένης έκδόσεως.

Φιλόμουση όμήγυρη,

Κατά τήν όγδόη Νοεμβρίου τοϋ σωτηρίου έτους 1999 ό έκ χωρίου Πλατανιας-Γερακαρίου τών Ίωαννίνων όρμώμενος Γρηγόριος Στάθης τοϋ Θεοδώρου και τής Μαρίας, καθηγητής τής Βυζαντινής Μουσικολογίας και τής Ψαλτικής Τέχνης πρότερον μὲν στή Θεολογική Σχολή άπό δὲ τής συστάσεώς του στὸ Τμήμα Μουσικῶν Σπουδῶν τοϋ Έθνικοϋ και Καποδιστριακοϋ Πανεπιστημίου Άθηνών, συνεπλήρωσε "*ύπὸ τήν σκέπην τῶν πτερυγῶν τής άύλου δόξης*" τῶν άγγελικῶν έπουρανίων Δυνάμεων, τῶν και φυλάκων τής γενεθλίου αύτοϋ ήμέρας, τὸ έξηκοστὸν έτος τής ήλικίας του. Οί πολυπληθείς μαθητές του, ιδιαιτέρως δὲ ό δωδεκαμελής όμιλος τῶν Έταίρων τής ύπὸ τήν έπωνυμία *Άνατολής τὸ Περιήχημα* άστικής μὴ κερδοσκοπικής Έταιρείας, πρότιστα συμπηχθείσης μὲ ιδρυτική βούληση τοϋ έξονομασθέντος διδασκάλου, κρίναμε εύκαιρη τή συγκυρία, συνδυαζομένη μάλιστα μὲ τήν τριακονταετή εύκλεή παρουσία του στὸν έπιστημονικό στίβο, και προέβημεν στήν έκδοση ένδὸς χαριστηρίου τόμου καθώς και στήν ήχογράφηση ένδὸς ψηφιακοϋ δίσκου περιέχοντος τούς όκτώ ψαλμούς τῶν έγκαινίων κατά μέλος τοϋ ίδίου καθηγητοϋ.

Ό άποψινδὸς έορτασμός, κατά τὸν όποϊον προσφέρονται τὰ ώς άνω έπὶ τριετίαν κυοφορηθέντα δωρήματα, ένέχει άληθῶς μίαν πρωτοτυπία για τὰ έλληνικά δεδομένα: είναι, βεβαίως, γνωστὸ ότι παρόμοιες τιμητικές έκδηλώσεις -και δὴ προκειμένου περι μουσικῶν προσωπικοτήτων- συνηθίζονται στὸ έξωτερικό άλλά στήν Ελλάδα -όπως και για παρεμφερή περι-

πτωση παρατηρήθηκε παλαιότερα από αυτό έδω το βήμα- "είναι σπάνιο να εκδίδεται και επιδίδεται τιμητικός τόμος σε έν ενεργεία καθηγητή"¹. Αυτή η έν πολλοίς καινοτομία ας αποδοθεί σε υϊκόν ευγενή πόθο για ευγνώμονα έκφραση τιμής, σεβασμού και αγάπης πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ φιλάτου καθηγητοῦ μας κ. Γρηγορίου Θ. Στάθη, με άφορμή τὴ συμπλήρωση τῶν ἑξήντα ἑτῶν τῆς ἡλικίας και τῶν τριάντα ἑτῶν τῆς ἐπιστημονικῆς και καλλιτεχνικῆς προσφορᾶς του. Τὸ μαρτυρεῖ, ἄλλωστε, και ὁ τίτλος ποῦ προσδώσαμε στὴν παροῦσα ἀπόπειρα: "...τιμὴ πρὸς τὸν διδάσκαλον...", τίτλος ποῦ αὐτόχρομα παραπέμπει στὸ δεκαπεντασύλλαβο ποίημα - διαχρονικὸ ὕμνο τῶν ἀπανταχοῦ μαθητῶν τῆς ψαλτικῆς τέχνης:

*Ὁ θέλων μουσικὴν μαθεῖν και θέλων ἐπαινεῖσθαι,
θέλει πολλὰς ὑπομονὰς θέλει πολλὰς ἡμέρας,
θέλει καλὸν σωφρονισμόν και φόβον τοῦ Κυρίου,
τιμὴν πρὸς τὸν διδάσκαλον δουκάτα εἰς τὰς χεῖρας,
τότε να μάθει ὁ μαθητῆς και τέλειος να γένει.*

Στοιχοῦντες στὸ πνεῦμα τῆς ἀνωτέρω λαοφιλοῦς "πρὸς τοὺς μαθητὰς νουθεσίας" θέσαμε, ὡς ἄλλοι σῶφρονες και θεοφοβούμενοι μαθητές, ὑπ' ὄψιν τοῦ διδασκάλου τὴν πρόθεσή μας να ἀντιπελαργήσουμε, δηλαδή, ἔναντι τῆς δαψιλοῦς πνευματικῆς στοργῆς και τῆς ἀκαταπονήτου ἐπιστημονικῆς φροντίδος του ἕνα χαριστήριο τόμο, ἀφιερωμένο κυρίως στὸ εὐρὸν και πολυσχιδὲς ἔργο του, περιχαρεῖς και ευγνώμονες κοινωνοὶ τοῦ ὁποῖου ἐγενόμεθα οἱ πάντες. Τῶν ἀρχικῶν ἐντόνων ἐνδοιασμῶν τοῦ διδασκάλου διασκεδασθέντων, ἄλλα και τοῦ ἐπακολουθήσαντος ἐσωτερικοῦ προβληματισμοῦ τοῦ ἰδίου καμφθέντος, ὄχι χωρὶς ἐπίμονες ἐκ μέρους μας ὀχλήσεις, οἱ Ἐταῖροι τῆς ἀστικῆς μὴ κερδοσκοπικῆς Ἐταιρείας Ἀνατολῆς τὸ *Περιήχημα*, με εὐλόγα εὐφρόσυνα συναισθήματα, ἄλλα και τὴν ἐνδόμυχη ἐγκαύχηση ποῦ ἐπιφέρει ἡ ὑλοποίηση τοῦ ὄραματισμοῦ μας, παραδίδουμε ἤδη τὸν παρόντα τόμο στὸ φῶς τῆς δημοσιότητος και ἀναθέτουμε αὐτὸν στὸν σεβαστὸ μας διδάσκαλο κὺρ Γρηγόριο τοῦπίκλην Στάθη, ὄχι με ἄλλες συγχαρητήριες προσρήσεις για τὴ συμπλήρωση τῆς ἑξηκονταετίας τῆς ἡλικίας και τῆς τριακονταετίας τῆς ἐπιστημονικῆς και καλλιτεχνικῆς δραστηριότητός του, ἄλλα με τὸν κατὰ τὴν ἱερωτάτη ἐκείνη ὥρα τῆς θείας Λειτουργίας ἐκφωνούμενο καρδιακὸ λόγο: "τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρωμεν κατὰ πάντα και διὰ πάντα"...

Ἡ ἀνάθεση τοῦ παρόντος τόμου στὸν καθηγητὴ Γρηγόριο Θ. Στάθη ὑπὸ τὸν ἀπόηχο τοῦ λειτουργικοῦ λόγου "τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν..." αἰτιολογεῖται σαφῶς ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς ἐκδόσεως. Ἡ συμβολὴ τῶν Ἐταίρων

¹. Βλ. Μιχαὴλ Π. Σταθοπούλου, "Χαιρετισμός", [κατὰ τὴν τελετὴ ἐπιδόσεως τιμητικῶν τόμων στὸν ἀκαδημαϊκὸ κ. Εὐάγγελο Μουτσόπουλο], *Ἐπίσημοι Λόγοι ἀπὸ 31.8.88 ἕως 31.8.91 (περίοδος πρυτανείας Μιχ. Π. Σταθοπούλου)*, τόμος 30ος, Μέρος Β' (1990), Ἀθήνα 1998, σ. 555.

τῆς ἀστικῆς μὴ κερδοσκοπικῆς Ἑταιρείας Ἀνατολῆς τὸ *Περιήχημα* περιορίστηκε στὴν ἀναλυτικὴ σύνταξη τῆς ἐργογραφίας τοῦ τιμωμένου διδασκάλου καθὼς καὶ στὴ μετάφραση τῶν ξενολόγιων ἐπιστημονικῶν ἄρθρων τοῦ ἰδίου, δοθέντος ὅτι σκοπὸς τῆς συγκεκριμένης ἐκδόσεως δὲν ἦταν, βεβαίως, ἡ ἀποτίμηση τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἔργου τοῦ ἐν πλήρει, ἄλλωστε, πνευματικῆ ἀκμῇ εὐρισκομένου διδασκάλου. Οὕτως ἢ ἄλλως ἔχει ἤδη καταρτισθεῖ ἐκτενὲς συμπόσιο πρωτοτύπων μελετῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων τῶν μαθητῶν τοῦ τιμωμένου διδασκάλου ποὺ πρόκειται νὰ περιληφθεῖ σὲ ἓνα ἄλλο φιλόδοξο ἐγχείρημα τῆς Ἑταιρείας μας τὸ φερώνυμο ἐπιστημονικὸ μουσικολογικὸ περιοδικό *Ἀνατολῆς τὸ Περιήχημα*, τὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ ὁποίου πρόκειται συντόμως νὰ κυκλοφορηθεῖ. Ἀντιθέτως, τὸ παρὸν ἀφιέρωμα στοχεύει μᾶλλον σὲ μιὰν ἀδρομερῆ σκιαγράφηση τοῦ Γρηγορίου Στάθη, τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ συγγραφέως, τοῦ βυζαντινοῦ, τοῦ μνημοναριστοῦ, τοῦ ποιητοῦ, τοῦ μελοποιοῦ, τοῦ μαϊστοροῦ, τοῦ ἐπιστήμονος, τοῦ διαλεκτικοῦ, τοῦ ὄραματιστοῦ, τοῦ θεμελιωτοῦ, τοῦ διοικητικοῦ, τοῦ παραινετικοῦ καὶ τοῦ τιμητοῦ, κατὰ τοὺς χαρακτηρισμοὺς ποὺ προσφυστάτα ἐπεβλήθησαν στὶς ἀντίστοιχες ἐνότητες τοῦ χαριστηρίου τόμου, πρὸ πάντων δὲ τοῦ πεφιλημένου διδασκάλου, τοῦ πνευματικοῦ οἰονεὶ πατρὸς χορείας ὄλης νέων ἐπιστημόνων μουσικολόγων.

Καθῆκον ἐπιτακτικὸ κινεῖ τὴν ὥρα τούτη τὰ χεῖλη μας πρὸς ἔκφραση ἀπειρῶν εὐχαριστιῶν γιὰ τὴ συγκατάνευση τοῦ διδασκάλου ἐναντι τῶν αἰτημάτων τῶν μαθητῶν καὶ τοῦτο διότι ὁ ἀγαπητὸς καθηγητὴς μᾶς παρεχώρησε ἀπὸ τὸ πλούσιο ἀρχεῖό του ἄγνωστα καὶ ἀνέκδοτα κείμενά του ἢ ἄλλες λιγότερο γνωστὲς ἐκδεδομένες μελέτες του ποὺ συμπεριλαμβάνονται πλέον στὸν ἐπιδιδόμενον τόμο. Ἰδιαιτέρως τὸν εὐγνωμονοῦμε διότι ἔστρεψε καὶ συνέταξε, ὡς ἄλλη πολύτιμη παρακαταθήκη, τὴν αὐτοβιογραφία του, κείμενο ποὺ θὰ ἀποτελέσει ὀπωσδήποτε προσφιλέστατο ἐντύπωμα ὄχι μόνον τῶν μαθητῶν του ἀλλὰ καὶ παντὸς φιλομούσου. Ἰσχυρὴ εἶναι ἡ πεποίθησή μας ὅτι διὰ τοῦ ἐν λόγῳ -"κατ' αἴτησιν τῶν μαθητῶν" φιλοπονηθέντος- κειμένου συνεχίζεται ἐπαξίως ἡ παλαιοτάτη ἐκείνη τακτικὴ τῆς "διὰ ζητήσεως ἢ δι' ὀρισμοῦ ἢ κατ' αἴτησιν" ἐκπονήσεως θεωρητικῶν διδασκῶν ἢ μελοποιήσεως μουσικῶν συνθέσεων, γιὰ τὴν ὁποία πληθώρα σχετικῶν ἐνδείξεων ἐντοπίζουμε στὰ μουσικὰ χειρόγραφα καὶ τὴν ἐν γένει παράδοση τῆς ψαλτικῆς τέχνης. Ἡ δὲ χαρὰ μας εἶναι πεπληρωμένη, διότι - μὲ τὴ συμπερίληψη στὸν παρόντα τόμο δύο ποιητικῶν του συλλογῶν (ἀλλὰ κυρίως καὶ μὲ τὴν αὐτοτελῆ ἔκδοση τοῦ *Ἑρωτικοῦ* του *Λόγου*, τριῶν δηλαδὴ ποιητικῶν συλλογῶν, καλλιειπῶς καὶ εὐμέτρως ἐξυμνούντων τὴν ἀγάπη)- ὁ ποιητικώτατος διδάσκαλος ἤχθη στὴ φανέρωση τοῦ ἀγνώστου μᾶλλον στοὺς πολλοὺς αἰσθαντικοῦ ποιητικοῦ τοῦ ἔργου.

Τοιοτοτρόπως, εὐελπιστοῦμε ὅτι στὰ περιεχόμενα τοῦ παρόντος τόμου ἀποτυπώνονται ἐπαρκῶς ὅσα ὀρῶνται καὶ ἀναγινώσκονται καὶ λέ-

γονται. Τὰ μὴ καταγραφόμενα, ὡς ἐκ τούτου δὲ ἥκιστα λεγόμενα, εἶναι τὰ συναισθήματα ποῦ σὲ ἀγγίζουσιν καὶ σὲ διαπερνοῦν καὶ σὲ συνεπαίρουν κατὰ τὴν μετὰ τοῦ διδασκάλου ἀναστροφή· περὶ αὐτῶν προτιμοῦμε νὰ ἐκφρασθοῦμε μέσῳ τῶν ἐπομένων λόγων τοῦ Παλλαδίου πρὸς Λαῦσον· "Οὐ γὰρ αἱ λέξεις ἢ αἱ συλλαβαὶ εἰσι διδασκαλίαι, ἃς ἔχουσιν ἐνίστε καὶ οἱ ἐπὶ πλεῖστον φαῦλοι· ἀλλὰ τοῦ ἤθους τὰ κατορθώματα, ἢ τε ἀλυπία, καὶ ἡ ἀπτοησία, καὶ ἡ ἀδειλία, καὶ τὸ ἀόρητον, καὶ ἡ ἐπὶ πάντων παρῶρησία, ἢ καὶ τοὺς λόγους ὡς πυρὸς φλόγα γεννῶσα..."²

Πεφιλημένε διδάσκαλε,

ἀδυνατῶ νὰ ἀποφύγω τὴν ἐξομολογητικὴν παραδοχὴν· τὸ δέος ποῦ μὲ διακατέχει παρερχόμενον τὸ πρῶτον στὸ τιμημένο αὐτὸ βῆμα, ἐπιτείνεται ἀπὸ τὴν εὐλογία προσωπικῆ συγκίνηση ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ εὐθυνόφορον βάρος τῆς ἐκπροσωπήσεως τῶν φιλότων παραδελφῶν μου· τῶν πολυπληθῶν, δηλαδή, μαθητῶν σου ποῦ ἀνέθεσαν στὸν ὑποφαινόμενο συνάδελφόν τους, τὸν ποτὲ μὲν μεγαλοφωνότατον (ὄπισθεν τοῦ παρόντος βήματος) νῦν δὲ βραδύγλωσσον καὶ δυσηχῆ (ἐπὶ τοῦ ἰδίου βήματος), νὰ ἀπευθύνη λόγον προσήκοντα κατὰ τὴν ἀποψινὴν ἐπίσημη ἐπίδοση τοῦ πρωτοκαρπίου τῆς ἀγάπης μας. Διαβεβαιῶ τὴν ὁμήγυρη ὅτι ὁ ὁμιλῶν ἀποτελεῖ ἀπλῶς τὸν ἓνα ποῦ "κοσμίως ἐπιλέγει" καὶ "κατάρχει τοῦ λόγου", σὺς δὲ "ἐξ ἐνὸς στόματος" προσφερόμενες ἐδῶ σκέψεις ἀνακλᾶται σὰν ἄλλο "ἡχάδι" ἢ ἁρμονικὴ "ὑπήχηση" πάντων τῶν ὑπολοίπων³. Καὶ αὐτὴ τὴ στιγμή ἡ σκέψη μου στρέφεται στὴ σοφὴ διδασχὴ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου· "...καὶ γὰρ εὐγνώμονες παῖδες μεγάλα ἀπαιτοῦσι τὰ τῶν πατέρων ἐγκώμια, καὶ οὐκ ἂν κατεδέξαιντο ἐν μικρότητι τοῦ λέγοντος κινδυνεύειν τῶν ἐγκωμιαζομένων τὸ μέγεθος..."⁴. Ἐν ὄψει τοιούτου κινδύνου, καὶ ἐν καταφανεῖ ἀπορίᾳ καὶ λεκτικῆ ἀδυναμίᾳ εὐρισκόμενος, ἀφήνω τὸν νοῦ μου νὰ μετεωρισθεῖ στὰ προσφιλεῖ πνευματικὰ ἐντροφήματά σου, διδάσκαλε· ἐντοπίζω καὶ παραλλάσσω τὸ ἀκόλουθον ἱερὸν λόγιον· "οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες τῆς ἀγάπης τῷ διδασκάλῳ προσκολλᾶσθαι πέφυκε πάντοτε"⁵. σὲ παρακολουθῶ, λοιπόν, καὶ μεταφέρομαι νοερῶς στὸ ἀνήλιαγο μοναχικὸ κελλί σου, ἐκεῖ στὸ Θεινόρος Σινᾶ· προσηλωμένος, κάποιον ἀπόσπερνο τῆς Μεγάλης Τεσ-

² Παλλαδίου ἐπισκόπου Ἐλενουπόλεως, "Ἡ πρὸς Λαῦσον ἱστορία, περιέχουσα βίους ὁσίων πατέρων", P.G. 34, 1001-1002. Πρὸβλ. ἐπισκόπου Διονυσίου Λ. Ψαριανοῦ, "Ἡ ἀρχαία μουσικὴ τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου", *Τιμητικὸς Τόμος ἐπὶ τῷ Ἰωβηλαίῳ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φιλίππων-Νεαπόλεως-Θάσου Χρυσοστόμου*, Καβάλα 1960, σ. 323, ὑποσημείωση 25.

³ Πρὸβλ. Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, "Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Λόγος Β'. Κεφάλαιον ΙΖ'. Οἷα περὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον ἀσκητῶν ὁ Φίλων ἱστορεῖ", P.G. 20, 184A. Βασιλείου Καισαρείας, "Ἐπιστολαί. Ἐπιστολὴ ΣΖ'. Τοῖς κατὰ Νεοκασάρειαν κληρικοῖς", P.G. 32, 764A-B.

⁴ Βασιλείου Καισαρείας, "Ὁμιλία ΚΓ'. Εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Μάμαντα", P.G. 31, 589B.

⁵ Ἰωάννου Σιναΐτου, "Κλίμαξ", P.G. 88, 1156C.

σαρακοστῆς, μελετᾶς μετ' εὐλαβείας τὴν *Κλίμακα* τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου. Ἀποσπῶ πρὸς χάριν σου καὶ ἀναγινώσκω ἐδῶ ὡς ἀπλοῦς μαθητῆς τὴν ἀκόλουθη περικοπή:

"... Ἀγάπη, προφητείας χορηγός
ἀγάπη, τεράτων παρεκτικὴ
ἀγάπη, ἐλλάμψεως ἄβυσσος
ἀγάπη, πηγὴ πυρός
ὅσον ἀναβλύσει, τοσοῦτον τὸν διψῶντα καταφλέξει
ἀγάπη, ἀγγέλων στάσις
ἀγάπη, προκοπὴ τῶν αἰώνων.

Ἀπάγγειλον ἡμῖν, ᾧ καλὴ ἐν ἀρεταῖς,
ποῦ ποιμαίνεις τὰ πρόβατά σου;
Ποῦ κατασκηνοῖς ἐν μεσημβρία;

Φώτισον ἡμᾶς,
πότισον ἡμᾶς,
ὁδήγησον ἡμᾶς,
χειραγώγησον ἡμᾶς,
ἐπειδὴ λοιπὸν ἀναβαίνειν πρὸς σὲ βουλόμεθα·
σὺ γὰρ δεσπόζεις πάντων.

Νῦν δέ μου τὴν ψυχὴν κεκαρδίωκας, καὶ οὐ δύναμαι κατέχειν σου τὴν
φλόγα·
ὄθεν ὑμνήσας σε, πορεύσομαι.

Σὺ δεσπόζεις τοῦ κράτους τῆς θαλάσσης,
τὸν δὲ σάλον τῶν κυμάτων αὐτῆς σὺ καταπραΰνεις καὶ νεκροῖς.
Σὺ ταπεινοῖς ὡς τραυματίαν ὑπερήφανον λογισμόν.
Ἐν τῷ βραχίονι τῆς δυνάμεώς σου διεσκόρπισας τοὺς ἐχθροὺς σου,
καὶ ἀπολεμήτους τοὺς σοὺς ἐραστὰς ἀπεργάζη..."⁶.

Αὐτὴν τὴν περιεκτικὴν πασῶν τῶν ἀρετῶν ἀγάπη, ὡς "ταπεινώσεως
θάλασσαν"⁷ ἀλλὰ καὶ "ψυχῆς μέθην"⁸ ἐπιλέγουμε συνειδητὰ νὰ σοῦ ἀντι-
προσφέρουμε, διδάσκαλε, μὲ τὴν πεποιθήση ὅτι "... μείζων πάντων ἡ ἀγά-
πη ὁ Θεὸς γὰρ [ἀγάπη] ὀνομάζεται..."⁹.

⁶. *Αὐτόθι*, P.G. 88, 1160B-C

⁷. *Αὐτόθι*, P.G. 88, 1156B

⁸. *Αὐτόθι*.

⁹. *Αὐτόθι*, P.G. 88, 1156A

Λοιπόν, ἔρρωσο καὶ ζῆθι καὶ ξύγγραφε καὶ μελοτόνιζε καὶ δίδασκε καὶ "ἀνακαινισθήσεται ὡς ἄετοῦ ἐν ὕψει αἰρομένου ἢ νεότης σου"¹⁰.

* * *

Μὲ τίς ἀπλὲς αὐτὲς σκέψεις, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε, ἐκ μέρους τῶν Ἑταίρων τῆς Ἑταιρείας Ἀνατολῆς τὸ *Περιήχημα* ἀλλὰ καὶ τοῦ συνόλου τῶν μαθητῶν τοῦ καθηγητοῦ κ. Γρηγορίου Στάθη, νὰ τοῦ ἐπιδώσω τὸν ἐκδοθέντα τιμητικὸ τόμο· παρακαλῶ, κύριε καθηγητά...

* * *

Γιὰ τὸ ἐν συνεχείᾳ μουσικὸ πρόγραμμα, ὁ χορὸς ψαλτῶν "*Οἱ μαῖστορες τῆς ψαλτικῆς τέχνης*" παραχωρεῖ εὐχαρίστως τὸ μείζον τμήμα τοῦ ἀναλογοῦντος σ' αὐτὸν χρόνου, πρὸς χάριν τῶν προσκεκλημένων μας μεγάλων πρωτοψαλτῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπεδέχθησαν προθύμως σχετικὸ αἴτημά μας καὶ προσῆλθαν ἀπόψε γιὰ νὰ τιμήσουν τὸν καθηγητὴ Γρηγόριο Στάθη ψάλλοντας ὀρισμένα μελοποιήματά του.

Συγκεκριμένα, τὸ μουσικὸ πρόγραμμα θὰ ἀνοίξει ὁ Ἄρχων Πρωτοψάλτης κ. Χαρίλαος Ταλιαδῶρος, ὁ ὁποῖος θὰ ψάλει τὸν καλοφωνικὸ εἶρημ *Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτὸς* τοῦ Γρηγορίου Στάθη, σὲ ἦχο πλάγιο τοῦ πρώτου πεντάφωνο.

Ἀκολουθῶς, οἱ πρωτοψάλτες κύριοι Ἀθανάσιος Βουρλῆς, Παναγιώτης Τζανάκος καὶ Γρηγόρης Νταραβάνογλου θὰ ἀποδώσουν τὸ Κοντάκιον τῶν Χριστουγέννων *Ἡ παρθένος σήμερον*, σὲ ἦχο τρίτο καὶ μέλος ἀργὸ κοντακαριακὸ τοῦ Γρηγορίου Στάθη.

Στὴ συνέχεια, ὁ πρωτοψάλτης κ. Ἀθανάσιος Βουγιουκλῆς θὰ ψάλει τὸ θεοτοκίον μάθημα *Θεοτόκε Παρθένε*, σὲ ἦχο πλάγιο τοῦ πρώτου πεντάφωνο καὶ μέλος καλοφωνικὸ τοῦ Γρηγορίου Στάθη.

Τέλος, ὁ πρωτοψάλτης κ. Παναγιώτης Σουσοῦνης θὰ ἀποδώσει τὸν πρῶτο στίχο τοῦ πολυελέου *Δοῦλοι, Κύριον* Μπαλασίου ἱερέως καὶ νομοφύλακος.

Ὁ χορὸς τῶν μαϊστόρων θὰ περιορισθεῖ σὲ μιὰ μελικὴ κατακλειδα γιὰ τὴν ἀποψινὴ ἐκδήλωση, ἐρμηνεύοντας τὴ μέθοδο Παναγιώτου τοῦ Νέου Χρυσάφη *Ὁ θέλων μουσικὴν μαθεῖν*, τὴν ὁποία γιὰ πρώτη φορὰ ἐξήγησε ἀπὸ τὴν παλαιὰ στὴ νέα μέθοδο ὁ καθηγητὴς Γρηγόριος Στάθης.

Ἀχιλλεὺς Γ. Χαλδαιάκης

¹⁰. Πρβλ. *Ψαλμ. ρβ', 5* καὶ Νείλου τοῦ ἀσκητοῦ, "Περὶ προσευχῆς λόγος, εἰς ῥνγ' κεφάλαια διειλημμένος. Κεφάλαιον ΠΒ", *P.G.* 79, 1185A.